

חפקיד משולש משך כל שלבי העוקף נחשב לוינסון לבוס האמיתי של בנק הפועלים, למרות שהיה רק יועצו, ללא שטר, היה יושב ראש מועצת המנהלים של חברת אמפל ולבסוף - נשיא חברת יר-אס-איי המיסטרית.

חברה בלתי-מזוהה

ב סיום שלב א' של תרגילי-העוקף היה, אם כן, המצב כך: בנק הפועלים הופיע בעיסקה כמי שנתן את ההלוואה הגדולה לרכישת סונוול אמפל, שמנהלה היה יעקוב לוינסון, רכשה 26% משלה בחברת גרנית. בידי חברת-בת של "בנק הפועלים" כבריטניה היה שטר-העברה פתוח של חברת טכנולוגיות, שהיה שווה 4.75% של השליטה ב"סונוול", תוך כוונה להעביר את המניות לחברת-בת זרה של "בנק הפועלים" שתהיה עד כמה שאפשר בלתי-ברורה ובלתי-ניתנת לזיהוי בקלות. הכל היה מוכן לביצוע שלב ב'.

העוקף: שלב ב'

ב יוני 1982 הוקמה במדינת דלוואר בארצות-הברית חברת יר-אס-איי. ל"בנק הפועלים" ולבנותיו לא היה שום חלק בחברה זאת. הוא לא השקיע בה, ולא היה שותף למניותיה. אולם נשיא החברה היה יעקוב לוינסון, שהיה ברומנית גם יור מועצת המנהלים של אמפל, "יועץ" ללא-שטר של בנק הפועלים, נושא הרשאה לניהול עסקי בנק-הפועלים בחו"ל, ומאחרי הקלעים הבוס שהפקידים הבכירים של הבנק ראו בו את השליט האמיתי של הבנק. לשם מה הוקמה חברת "יר-אס-איי"? מאז שגילה העולם הזה לפני שבועיים לראשונה את דבר קיומה של חברה זו, ניסו פרשנים רבים, חובבים ומיקצוענים, למצוא הסבר לתופעה זו. שום הסבר הגיוני לא ניתן. כמזו בכל סיפורי-בלשים מתוחכמים, ההסבר הוא פשוט לחלוטין, כאשר הוא מתגלה.

זמן קצר אחרי שחברת יר-אס-איי נרשמה כחוק במדינת דלוואר, הגיע זמן-הפרעון (הרחוי) של ההלוואה של בנק הפועלים לארונים ורדי ואלמוגי. אלה פרעו את מחציתה בלבד, וחברת-בת של בנק הפועלים כבריטניה הפעילה את העברת מחצית המניות, שהיתה מונחת אצלה בצורת שטר-העברה פתוח למי?

לחברת יר-אס-איי, בארצות-הברית. זהו העוקף של העוקף.

לבנק הפועלים היתה הזכות - ולמעשה החובה כפי בעליה-מניות שלו ולצירי-העובדים כולו בישראל - לקחת לידי את מחצית מניות טכנולוגיות, שהיו שוות מיליונים, כפי שהוסכם במפורש מראש. לשם כך היה פשוט צריך לקחת את שטר-העברה, שכבר היה חתום מומן, מידי חברת-הבת של עצמו באנגליה.

תחת זאת נתן מישהו הוראה לחברת-בת - "הפועלים נומינלס" - להעביר את המניות לחברת "יר-אס-איי" תמורת סכום של 18 אלף דולאר, המחצית השניה של ההלוואה שניתנה בשעתו לורדי-אלמוגי, שלא נפרעה. איך זה יכול היה לקרות? מי נתן את ההוראה? האם מי שנתן את ההוראה הבין מה שהוא עושה? מה היו הקשרים בין לוינסון, ורדי ואלמוגי? האם בוצע התרגיל כולו, מן הרגע הראשון שנודע על כוונת מי שפחת בלסר למכור את "סונוול", כדי להגיע לתוצאה הזאת? יתכן כי סקודי "בנק הפועלים", שבעיניהם היה לוינסון אלוהים, פשוט האמינו, כי "יר-אס-איי" היא חברת-בת של "בנק הפועלים", וכי על כן היא מתאימה לתיאור של "חברת-בת זרה, שלא קל יהיה לזהותה". ומדוע לא יאמינו?

הרי יר-אס-איי היתה חברה שבראשה עמד יור מועצת-המנהלים של אמפל והבוס של בנק הפועלים, הנשיא יעקוב לוינסון. מישרדי יר-אס-איי שכנו באופן רישמי בחברת אמפל. חברת אמפל נתנה לה שרותי-מישרד. כל זה יצר את הרושם הברור שאין זו חברה זרה לגמרי, כפי שהיתה באמת, אלא חברת-בת. וכל הצעדים שעשה לוינסון כנשיא "יר-אס-איי" נראים, לפתע, הגיוניים לגמרי. על כל פנים, ברור כי ראשי הבנק וראשי חברת-הבת כלונדון היו בטוחים כי העבירו את המניות לחברת-בת שלהם, ועשו עיסקה מצויינת.

בסוף שלב זה של העוקף היו 4.75% מחברת גרנית בידי חברת יר-אס-איי, חברה אמריקאית שנשיאה היה לוינסון ושבין מנהליה מופיעים אברהם פילץ (כנו של הקבלן אריה פילץ), מוריס כהן (בעל דפי-אחב לשעבר והמיצפה התתיימי באילת) ולורנס ויינברג (בעל הדירה שבה גר לוינסון בניו-יורק, ושקנה אותה מידי החברה הווארדית האלמונית שהרוויחה עליה בשנה אחת 115 אלף דולאר).

כל אלה הקימו ביחד חברה, שכל מטרתה היתה לרכוש את "סונוול". שמה "גרנית הכרמל, השקעות בע"מ".

חברה זו הוקמה רשמית ב-20 ביולי 1981, אך בהסכם-המיסדים נקבע שלהסכם בין שמונת השותפים יהיה תוקף למפריע: ולפיכך יחולו כל הוראותיו גם על השקעת-החברה בחברת סונוול, שבוצעה ביום 15 ביוני 1981 - כלומר, כחודשיים אחרי שלוינסון עבר רשמית ממועצת-המנהלים של בנק-הפועלים להנהלת חברת אמפל.

חברה מכוברת זו, שעצם הרכבה הבטיח את העוסקים במלאכה מכל חשד של תרגיל לא-כשר, קנתה את השליטה בסונוול. לשם כך היתה זקוקה להון, הוא גוייס, בין השאר, בצורה זו: כל שותף היה אמור לשלם סכום קטן עבור מניותיו, והחברה כולה לקחה הלוואה מבנק הפועלים, כשבידיה הביטחונות המצויינים ביותר - חברת סונוול שופעת-הרווחים, בתוספת ערבייות אישיות של כל אחד מן השותפים.

חוץ מזה קיבלה אמפל, 26% ממניות גרנית - כחלק מן התוכנית להעביר נכסים של בנק הפועלים לחברה האמריקאית, לקראת הסניף לביטול מניות-השליטה של בנק הפועלים באמפל.

שני דג' רקע

ב ין כל הלווייתנים של חברת גרנית היו שני דג'רקע: ורדי ואלמוגי. גם להם הוכנס נתח נכבד בעוגה - אולי מפני שהם הופיעו כמי שגילו את העיסקה ותיווכו בה. הוקצו להם ביחד 9.5% ממניות גרנית, בעלת השליטה בסונוול. חלק זה היה שווה מיליונים. אפשר להעריך את השווי בצורות שונות, מיז ועד 10 מיליוני דולר.

אולם לשניים לא היה כסף, לא היה להם אפילו הסכום הפעוט (בחברה זו) של 36 אלף דולאר, שנדרשו כתשלום חלקם בגרנית. זהו סכום כמעט מגוחך, בהתחשב בערך הנכס. לשניים גם לא היו ביטחונות כדי לקבל בעזרתם הלוואה בסכום זעיר זה.

מישהו ב"בנק הפועלים" היה מוכן לתת את ההלוואה, וגם המציא שיטה להבטחתה. שיטה הנראית מוזרה ותמוהה, אך הופכת פיתאום הגיונית לגמרי, כאשר רואים אותה על רקע תרגילי-העוקף כולו.

כלומר: אם המטרה היתה מלכתחילה להעביר חלק נכבד של הנכס ששמו סונוול (או תמורתו) לידי מישהו שיש כבלל לביטוח, שלא אלא סכום פעוט, ושיצא בסופו של דבר כרווח של 1.9 מיליון דולר - תמורת תשלום של 18 אלף דולר. רווח של יותר מאשר פי מאה, או, במושגים כלכליים, עשרת אלפים אחוזים! זהו העוקף.

מכיוון שלשני הצעירים לא היו ביטחונות להלוואה שקיבלו מבנק הפועלים, נעשתה העיסקה הבאה:

● הם הקימו חברה משלהם, שנקראה טכנולוגיות בינלאומיות (השקעות 1981) בע"מ. חברה זו קיבלה לידיה את המניה שלהם בחברת גרנית, שהיא היתה בעלת השליטה בסונוול.

● השניים, שקיבלו הלוואה מבנק הפועלים בסך 36 אלף דולר כדי לקנות את חלקם בחברת גרנית, לא שיעבדו לבנק את המניה שלהם בחברת גרנית (דבר שהיה טיבעי לעשות!) אלא בנק הפועלים הסכים לקבל כערבון את מניות חברת טכנולוגיות - חברת-קליפה ריקה מתוכן, מלבד חלקה בגרנית. זה, כשלעצמו, מוזר ביותר. מדוע לא תבע בנק הפועלים להעביר את המניות של ורדי ואלמוגי (או של חברת טכנולוגיות) בגרנית - מניות שהיו בעלות תוכן ממשי?

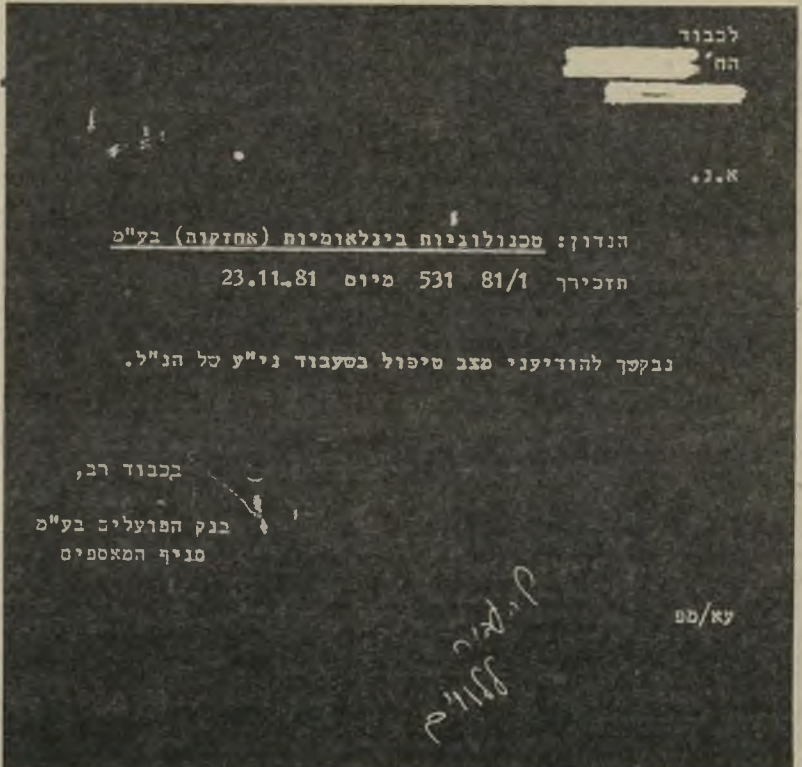
יכול להיות רק הסבר סביר אחד ויחיד: הורב התאים לביצוע התרגיל, על-ידי מי שמוש העיקריות, כפי שיתברר בהמשך.

● כעבור זמן-מה הציגו השניים לבנק הפועלים דבר מוזר עוד יותר. מאחר שאינם מסוגלים לפרוע את כל ההלוואה (הלוואה פעוטה בסך 36 אלף דולאר!) הם ביקשו מן הבנק לוותר על מחצית החוב הזה (ואת אומרת, 18 אלף דולאר!) תמורת מחצית המניות בחברת טכנולוגיות, דהיינו 4.75% בשליטה בסונוול! (מכיוון שטכנולוגיות החזיקה ב-9.5% ממניות גרנית, שהם גם 9.5% מן השליטה בסונוול, המחצית היתה 4.75%, ששווים הגיע כבר אז למיליוני דולארים).

● גם ביצוע עיסקה זו היה תמוה ביותר. המניות לא הועברו לבנק הפועלים, או לחברת-בת שלה, אלא נחתם שטר-העברה בלאנקו (כלי שם הקונה) בלי תאריך, ושטר זה הופקד בידי חברת-בת של בנק הפועלים באנגליה, ששמה הפועלים נומינלס קומפאני לימיטד. (נומינלס" פירושו - ממונים, או קרואיים).

על השטר הזה חתם יוסף ורדי, מטעם המעביר, ואילו בשם מקבלי-ההעברה, שלא הוגדר, הופיעה עליו חתמה בלתי-ברורה, שהאות הראשית בשמה הפרטי היא H. בשטר זה הועברו 20 מניות הנהלה ב', שסומנו במיספר הנ' 1/3 עד הנ' 20. (הנ' פירושו: הנהלה). אלה היו מניות בעלות ערך נומינלי של 0.10 שקל כל אחת, והם היקנו לבעליהן את הבעלות על מחצית החברה.

באותו זמן קרא לארונים ורדי את אלמוגי עוד דבר מוזר. חברת גרנית כולה קיבלה את ההלוואה הגדולה מבנק הפועלים, לרכישת מניות השליטה בסונוול, תמורת שיעבוד מניות סונוול ותמורת ערבות אישית של כל אחד מבעלי-המניות. מהתחייבות זו שוחרר רק הארונים ורדי ואלמוגי.

להעביר ללווים המיסמך החושפני של פרשת העוקף: בקשת בירור, מלווה הערה קצרה. להעביר ללווים, של מקיד בכיר בבנק בנושא המניות המשועבדות כלונדון, בשטר-העברה פתוח, שהיה שווה, בסופו של דבר, חוץ.